ГАВРИЛЕНКО Ілля Ігорович,
кандидат політичних наук,
старший інструктор (з спеціальної підготовки) кафедри тактики,
Київський інститут Національної гвардії України
(м. Київ, Україна)

МОВНИЙ АСПЕКТ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО НАТО

Курс на євроатлантичну інтеграцію є провідним зовнішньополітичним вектором України. У 2019 році до Конституції України були внесені зміни, якими закріплено стратегічний курс держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та НАТО. Відповідно до статей 85, 102 і 116, цей курс мають забезпечувати Верховна Рада, Президент і Кабінет Міністрів України і продовжувати незалежно від результатів виборів і зміни влади.

Підтримка вступу України до НАТО в українському суспільстві є дуже високою, різко зрісши після повномасштабного вторгнення росії у 2022 році, і стабільно тримається на рівні понад 70–80 %, що свідчить про глибоку зміну суспільних настроїв та орієнтацію на Захід. Однак Вільнюський саміт НАТО не виправдав сподівань українців, який хоч і констатував, що Україна стане членом Альянсу, втім не назвав конкретних дат. Таким чином, основні політичні умови членства України в Північноатлантичному Альянсі, включно з аспектами демократичності режиму, верховенства права та підтримки населенням з боку України виконані, а відповідне рішення впирається у одностайність держав-членів.

Окрім політичних критеріїв і умов євроатлантичної інтеграції є і суто військові, а саме: відповідність стандартам НАТО, тобто питання «взаємосумісності», що англійською мовою позначається терміном «interoperability». Україна має привести свої Збройні сили, систему управління, зв'язку, логістику, підготовку кадрів та озброєння до стандартів Альянсу. Прогрес України в цьому аспекті досить високий: українська армія планує операції, навчає особовий склад і воює за принципами НАТО. Ще перед повномасштабним вторгненням (станом на кінець 2021 року) в Україні було запроваджено 255 стандартів і керівних документів НАТО, а станом на липень 2024 року – вже 324 із 1150 «угод про стандартизацію» (STANAG) [1]. Варто зазначити, що не всі зі стандартів є релевантними та обов'язковими до впровадження (у жодній країні Альянсу не досягнуто 100% стандартів НАТО, найбільше – у Німеччині – 91%, Великій Британії – 83%) [2].

Взаємосумісність передбачає три аспекти: технічна (сумісність військової техніки, боєприпасів, систем зв'язку тощо, на яку припадає 52% стандартів НАТО), операційна (планування, підготовка й проведення військових операцій та навчань, від чого залежить здатність українських військ ефективно діяти спільно з силами НАТО в ході спільних операцій; приблизно 47% стандартів) і

доктринальна/адміністративна (стосується уніфікації військових доктрин, стандартів та процедур, на що припадає 1% наявних стандартів) [2].

Очевидно, що від володіння українськими військовослужбовцями офіційними мовами НАТО (до них належить англійська та французька) залежить передусім операційна взаємосумісність, адже, не маючи змоги ефективно комунікувати, неможливо планувати та координувати спільні операції, багатонаціональні навчання чи миротворчі місії. Використання перекладачів є корисним і активно застосовувалося країнами НАТО для навчання українських військових з 2022 року (певною мірою обсяги навчання обмежувалися саме кількістю доступних перекладачів), проте має ряд недоліків, особливо для військових операцій: знижує швидкість і оперативність ухвалення рішень, може призводити до помилок (особливо при залученні цивільних перекладачів), збільшує ризики витоку інформації. Таким чином, для реальної бойової взаємодії та швидкої командної роботи представників різних країн знання англійської є критичною навичкою.

У той же час, володіння військовослужбовцями іноземними мовами накладає відбиток і на доктринальну взаємосумісність. Ще у 2021 році Міністерство оборони України визнавало, що «недостатня кількість фахівців з відповідним рівнем мовної підготовки, яка безпосередньо залучається до опрацювання стандартів НАТО на етапі вивчення та проведення порівняльного аналізу стандарту НАТО з національними документами, призводить до збільшення витрати часу на їхнє запровадження» [3]. На думку аналітиків, цю проблему можна буде вирішити, коли щонайменше 90% відповідних військовослужбовців володітимуть однією з офіційних мов НАТО на рівні СМР 2222 за STANAG 6001, що є мінімально необхідним рівнем для можливості працювати з документами НАТО [2].

На виконання цілей партнерства Україна-НАТО G1200 «Мовні вимоги» у 2021 році міністром оборони України було затверджено Дорожню карту вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 роки), яка зокрема передбачає для старшого сержантського і старшинського складу володіння іноземною мовою на рівні СМР-1, для посад вищого сержантського і старшинського складу, посад зі штатно-посадовою категорією «лейтенант» і вище – на рівні СМР-2 [4]. Найбільша увага в ній приділяється навчанню іноземним мовам здобувачами освіти у ВВНЗ і слухачам військових курсів. Також, за заявами представників Генерального штабу Збройних сил України, планується, що до 2026 року кожен український військовий зможе вільно розмовляти англійською [5]. Проте, з огляду на загалом невисокий рівень володіння однією з офіційних мов НАТО серед українських громадян [3] і велику кількість військовослужбовців Сил оборони України з числа мобілізованих протягом 2022-2025 років, які не мають відповідної освіти, виконання такої амбітної цілі видається малоймовірним.

Отже, для успішної інтеграції України до НАТО, потрібна не лише політична воля усіх держав-членів, а й досягнення взаємосумісності Сил оборони України з військовим підрозділами країн НАТО, що включає уніфікацію процедур, спільні навчання та забезпечення ефективної комунікації, що неможливо без належної

мовної підготовки військовослужбовців.

Список використаних джерел

1. Третину стандартів НАТО в Україні вже впроваджено: в Міноборони розповіли деталі. *УНІАН*. 8 липня 2024. https://www.unian.ua/war/tretinu-standartiv-nato-v-ukrajini-vzhe-vprovadzheno-v-minoboroni-rozpovili-detali-12689640.html.
2. Гетьманчук А., Фахурдінова М. УКРАЇНА І СТАНДАРТИ НАТО: ЩО ЗРОБЛЕНО ЗА ПРЕЗИДЕНТСТВА ЗЕЛЕНСЬКОГО?. *Центр «Нова Європа»*. 2021. https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/FINAL_Ukraine-NATO_Zel_ukr.pdf.
3. Стандарти НАТО: механізм і темпи впровадження, адаптація до українських реалій. *«АрміяInform»*. 12 лютого 2021. https://armyinform.com.ua/2021/02/12/standarty-nato-mehanizm-i-tempy-vprovadzhennya-adaptacziya-do-ukrayinskyh-realij/.
4. Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України (на 2021-2025 роки). *Міністерство оборони України*. https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/dorozhnia-karta-vdoskonalennia-movnoi-pidgotovki-u-zbroinikh-silakh-ukraini-na-2021-2025-roki
5. До 2026 року кожний військовий ЗСУ має вільно розмовляти англійською, – Генштаб. *Новинарня*. 11 жовтня 2023. https://novynarnia.com/2023/10/11/do-2026-roku-kozhnyj-vijskovyj/